

**Diskriminácia z dôvodu
sexuálnej orientácie**

Sexuálna orientácia je charakteristika, ktorá vyjadruje náklonnosť (sexuálnu alebo romantickú) osoby k opačnému pohlaviu (heterosexuality), vlastnému pohlaviu (homosexualita) alebo k obojm pohlaviam (bisexualita).

Diskriminácia z dôvodu sexuálnej orientácie predstavuje nespravodlivé zaobchádzanie s daným človekom z dôvodu, že je gejom, lesbou, bisexuálnou alebo transrodovou osobou, alebo heterosexuálom, alebo preto, že je tak vnímaná. Na rozdiel od sexuálnej orientácie, rodová identita je vnútorne precítené individuálne vnímanie vlastného rodu. Rodová identita môže korelovať s pohlavím, ktoré rodovú identitu explicitne medzi chránené dôvody diskriminácie. Avšak iná časť príslušného zákona stanovuje, že „za diskrimináciu z dôvodu pohlavia sa považuje aj diskriminácia ... z dôvodu

pohlavnej alebo rodovej identifikácie“. Aj keď k diskriminácii na základe sexuálnej orientácie môže dochádzať voči akejkolvek osobe, najzraniteľnejší zoči-voči diskriminačným praktikám sú LGBTI ľudia. Je to preto, že v mnohých spoločnostiach sú hlboko zakorenené homofóbne a transfóbne postoje, často v kombinácii a nedostatkom adekvátnej právnej ochrany proti diskriminácii z dôvodu sexuálnej orientácie alebo rodovej identity.

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

Na Slovensku je úradne uznaný vzťah (či už manželstvo alebo registrované partnerstvo) osôb rovnakého pohlavia stále nelegálne. Tiež chýba komplexná právna regulácia poskytovania zdravotnej starostlivosti a pomoci transrodovým ľuďom.

Kedy môže dôjsť k porušeniu práv z dôvodu sexuálnej orientácie?

Zákaz diskriminácie môže byť porušený, ak sa danej osobe odopierajú určité práva a zaobchádza sa s ňou rozdielne (lepšie alebo horšie) ako s inou osobou z dôvodu jej sexuálnej orientácie. K diskriminácii môže navyše dôjsť rôznymi spôsobmi a nemusí to byť vždy len priamou a zjavnou cestou. Je preto dôležité naučiť sa rozpoznávať rôzne formy diskriminácie.

Je zakázaná akákoľvek diskriminácia z akéhokoľvek dôvodu, ako je pohlavie ... alebo sexuálna orientácia. Charta základných práv EÚ (článok 21). Článok 13 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva

oprávňuje EÚ na vytvorenie právnych predpisov na boj s diskrimináciou z dôvodu sexuálnej orientácie. V súčasnosti EÚ vytvorila právne predpisy iba pre boj s diskrimináciou z dôvodu sexuálnej orientácie v oblasti zamestnávania. Smernica o rovnakom zaobchádzaní v zamestnaní zakazuje diskrimináciu v oblasti podmienok prístupu k zamestnaniu a samostatnej zárobkovej činnosti, prístupu k

odbornému vzdelaniu, ako aj odbornému poradenstvu a členstva v organizáciách zamestnancov a zamestnávateľov. Vzťahuje sa na súkromný aj verejný sektor. Členské štáty museli implementovať túto smernicu do konca roku 2003.

V minulosti sa homosexualitu pokúšali liečiť: využívala sa pritom hormonálna terapia, hypnóza, ale aj metódy ako elektrošoky. Výsledkom však

nebola vyliečená homosexualita, ale psychické a fyzické zdravotné problémy ako priamy dôsledok týchto pokusov.

Ľudia majú predsudky z neznalosti, pretože sú vychovávaní tak, ako by existovala len jedna heterosexuálna orientácia a len jedno pohlavie, ktoré má človek pri narodení. Táto perspektíva v kultúre dlhodobo pretrváva tak, že jedinci sa v spoločnosti „automaticky“ riadia predpokladom, že všetci sme

heterosexuálni a sme cisrodoví ľudia (heteronormativita). Dievčat sa pýtajú, či majú priateľa a kedy sa vydajú; chlapcov sa pýtajú, či sa im páčia modelky v časopisoch, a zriedkavo skúmajú, či skôr neuprednostňujú modelov. Chýbajú informácie o variáciách sexuálnej orientácie a

ČO BY STE MALI VEDIĎ

Podľa antidiskriminačného zákona je každý povinný dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania v oblasti pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahov aj na základe sexuálnej orientácie a/alebo rodovej identifikácie (resp. rodovej identity), to znamená diskriminácia na základe sexuálnej orientácie na pracovisku a v zamestnaní je zakázaná.

Podľa zákona o službách zamestnanosti zamestnávateľ nesmie pri výbere zamestnanca vyžadovať ani informácie o

národnosti, rasovom alebo etnickom pôvode, alebo o sexuálnej orientácii, ani informácie, ktoré odporujú dobrým mravom, alebo osobné údaje, okrem tých, ktoré sú potrebné v zmysle zákona o ochrane osobných údajov,

Zákonník práce upravuje rovnaké zaobchádzanie a ochranu pred diskrimináciou počas samotného trvania pracovnoprávných resp. obdobných právnych vzťahov.

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

Aké sú formy diskriminácie a obťažovania LGBTI ľudí

-útočné a zosmiešňujúce pomenovania a stereotypizácia, ako napríklad že LGBTI ľudí volajú homoš, buzík, teploško, mužatka, transka a iné,

-vtipy, ktoré posilňujú nepravdivé stereotypy o LGBTI ľuďoch,

-znaky alebo plagáty, ktoré podceňujú, znevažujú LGBTI ľudí,

-e-maily, telefonické správy alebo konverzácie, ktoré majú za cieľ obťažovať osobu na základe jej sexuálnej orientácie alebo rodovej identity,

-hrubý alebo vulgárny jazyk, alebo fyzické násilie, ktoré má úmysel ponižiť, zosmiešniť alebo zraniť niekoho na základe sexuálnej orientácie alebo rodovej identity,

-výpoveď, odmietnutie benefitov alebo stratu práce pre sexuálnu orientáciu alebo rodové vyjadrenie,

-zasahovanie do a kritizovania práce zamestnanca alebo zamestnankyne po zistení, že je gej, lesba alebo transrodová osoba,

-tvrdenie že heterosexuálna osoba je napr. gej a obťažovať ju tak, to znamená že táto diskriminácia sa môže týkať aj heterosexuálnych a cisrodových ľudí, najmä ak nespádajú do klasických kolóniek mužského a ženského,

-stále upozorňovanie na sexuálnu orientáciu zamestnanca, aj keď to nemá nič spoločné s jeho alebo jej prácou, alebo témou, ktorú preberajú,

-sexuálne obťažovanie, zneužitie, kedy v najhoršom prípade sa LGBTI ľudia môžu stať obeťami sexuálneho obťažovania, napadnutia alebo znásilnenia, môžu dostávať hrozby v práci, alebo byť vydieraní, že zverejnia ich identitu.

Aké právne predpisy EÚ ponúkajú ochranu pred diskrimináciou z dôvodu sexuálnej orientácie?

Je vysoko pravdepodobné, že každá škola a skoro každá trieda, má LGBT študenta či študentku. Napriek svojmu počtu sú mnohí a mnohé z nich v školskom prostredí neviditeľní/neviditeľné a opúšťajú školu predtým ako urobia coming out. Pritom vek, kedy ľudia robia coming out, sa postupne znižuje a mnohí sa outujú už na strednej škole.

Výskumy odhalili, že medzi obdobím, keď LGBT študenti a študentky vedia o sebe, že sú LGBT, a obdobím, kedy niekomu povedia o svojej identite, uplynie určitý čas. Pre mnohých toto obdobie predstavuje čas strávený na základnej a strednej škole a prelína sa so zásadnými míľnikmi ako maturita a príprava na pracovný život alebo pokračovanie v ďalšom štúdiu. Potvrďuje to aj prieskum Iniciatívy Inakosť, podľa ktorého priemerný vek, kedy LGB ľudia

prvý raz cítili, že sú LGB, bol takmer 13 rokov.

Naisto to vedeli v takmer 17 rokoch a prvýkrát povedali blízkej osobe, že sú alebo by mohli byť LGB, vo veku 19 rokov. Priemerný vek, kedy transrodoví ľudia cítili, že ich biologické pohlavie nie je v súlade s ich rodovou identitou, bol 11 rokov, istí si boli vo veku 18,5 roka a prvýkrát to povedali blízkeму človeku približne vo veku 19 rokov. Obdobie medzi počiatočným uvedomením si sexuálnej orientácie alebo rodovej identity a coming outom je vo všeobecnosti prežívané ako ťažké, sklúčujúce a traumatické, mnohí to pripisujú strachu z odmietnutia a izolácie.

Diskriminácia kvôli sexuálnej orientácii

Sexuálna orientácia je charakteristika, ktorá vyjadruje náklonnosť (sexuálnu alebo romantickú) osoby k opačnému pohlaviu (heterosexualita), vlastnému pohlaviu (homosexualita) alebo k obom

pohlaviam (bisexualita). Diskriminácia z dôvodu sexuálnej orientácie predstavuje nespravodlivé zaobchádzanie s daným človekom z dôvodu, že je gejom, lesbou, bisexuálnou alebo transrodovou osobou, alebo heterosexuálom, alebo preto, že je tak vnímaná. Na

rozdiel od sexuálnej orientácie, rodová identita je vnútorne precítené individuálne vnímanie vlastného rodu. Rodová identita môže korelovať s pohlavím, ktoré bolo človeku priznané pri narodení alebo sa môže od neho líšiť. Transrodoví ľudia majú

rodovú identitu odlišujúcu sa od pohlavia prisúdeného pri narodení. Právny poriadok Slovenskej republiky nemenuje rodovú identitu explicitne medzi chránené dôvody diskriminácie. Avšak iná časť príslušného zákona stanovuje, že „za diskrimináciu z dôvodu pohlavia sa považuje aj diskriminácia ... z dôvodu pohlavnej alebo rodovej identifikácie“.

Právna ochrana v členských štátoch V ôsmich členských štátoch (Belgicko, Bulharsko, Nemecko, Rakúsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko a

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

Španielsko) zahŕňajú právne predpisy zakazujúce diskrimináciu z dôvodu sexuálnej orientácie nielen zamestnávanie, ale aj ďalšie oblasti špecifikované v smernici o rasovej rovnosti. V desiatich členských štátoch (Česká republika, Fínsko, Holandsko, Írsko, Litva, Lotyšsko, Luxembursko, Maďarsko, Spojené kráľovstvo a Švédsko) boli

ROVNAKÉ PRÁVO NA ROVNAKÉ ZAOBCHÁDZANIE Článok 21 Charty základných práv Európskej únie obsahuje všeobecný zákaz diskriminácie s rozsiahlym zoznamom dôvodov vrátane sexuálnej orientácie. Nevytvára „hierarchiu dôvodov“, v ktorej by boli niektoré dôvody diskriminácie chránené nerovnako. Osoby majú rovnaké práva na rovnaké zaobchádzanie. To znamená, že zákaz diskriminácie z dôvodu sexuálnej orientácie by sa mal rozšíriť tak, aby obsahoval ochranu aj mimo oblasti zamestnávania a aby zahŕňal aj prístup k tovarom a službám rovnakým spôsobom ako

pre tých, ktorí sú diskriminovaní z rasových alebo etnických dôvodov.

Na diskrimináciu si mnohí z nich zvykli až do takej miery, že ju považujú za bežnú súčasť života. Ľudskoprávni a občianski aktivisti varujú, že ľuďom z LGBT komunity chýba väčšia informovanosť o vlastných právach a boja sa o diskriminácii hovoriť verejne.

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

MINISTERSTVO
PRÁCE, SOCIÁLNYCH
VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

Dopytovo-orientovaný projekt
VZDELÁVANÍM PROTI DISKRIMINÁCII U ŽIAKOV A ŠTUDENTOV

**sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu
a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci
Operačného programu Ľudské zdroje.**

Kód projektu: 312041Z203, Operačný program Ľudské zdroje, výzva OP ĽZ DOP 2018/4.1.2/01,

Projekt sa realizuje od 1.1. 2021 do 30.6. 2023,

Realizácia: EQUILIBRIUM EUROPE o. z., Železničná 1190/40 98601 Fiľakovo,

Kontakty: equilibriumeurop@gmail.com, 0948 391 627,

www.employment.gov.sk

www.esf.gov.sk

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE